

BÜEFAD

BARTIN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Ⓜ Cilt /Volume:2

Ⓜ Sayı/Issue:1

Ⓜ Yaz/Summer 2013

Uluslararası Hakemli Dergi

- AYRI BASIM / SPECIAL EDITION -

Fahrettin KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ

Lise Öğrencilerinin “Üniversite” Kavramına İlişkin Metaforik Algıların İncelemesi

An Examination of High School Students' Metaphoric Perceptions
on the Concept of “University”

2013/1

BARTIN UNIVERSITY JOURNAL OF FACULTY OF EDUCATION

International Refereed Journal

BARTIN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

BARTIN UNIVERSITY JOURNAL OF FACULTY OF EDUCATION

Cilt / Volume: 2, Sayı / Issue: 1, Yaz / Summer 2013

ISSN: 1308-7177

Sahibi

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Adına
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ (Dekan)

Editör

Yrd. Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ

Alan Editörleri

Doç. Dr. Çetin SEMERCİ

(Ölçme ve Değerlendirme)

Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ

(Program Geliştirme)

Yrd. Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ

(Matematik Eğitimi)

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

(Sınıf Öğretmenliği)

Yrd. Doç. Dr. Fatma ÜNAL

(Sosyal Bilgiler Eğitimi)

Yrd. Doç. Dr. Murat GENÇ

(Fen Eğitimi)

Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU

(Türkçe Eğitimi)

Yabancı Dil Sorumlusu

Yrd. Doç. Dr. Özge GÜN

Sekretarya

Arş. Gör. Hasan Basri KANSIZOĞLU

Teknik Sorumlu

Arş. Gör. Barış ÇUKURBAŞI

İletişim

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi

74100 BARTIN – TÜRKİYE

e-posta: buiefad@bartin.edu.tr

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BUEFAD), yılda iki kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Owner

On Behalf of Bartın University Faculty of Education
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ (Dean)

Editor

Assist. Prof. Dr. Sedat BALYEMEZ

Field Editors

Assoc. Prof. Dr. Çetin SEMERCİ

(Measurement and Evaluation)

Assoc. Prof. Dr. Nuriye SEMERCİ

(Curriculum Development)

Assist. Prof. Dr. Aysun Nüket ELÇİ

(Mathematics Education)

Assist. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK

(Primary Education)

Assist. Prof. Dr. Fatma ÜNAL

(Social Science Education)

Assist. Prof. Dr. Murat GENÇ

(Science Education)

Assist. Prof. Dr. Oğuzhan KARABURGU

(Turkish Education)

Foreign Language Specialist

Assist. Prof. Dr. Özge GÜN

Secretary

RA. Hasan Basri KANSIZOĞLU

Technical Assistant

RA. Barış ÇUKURBAŞI

Contact

Bartın University Faculty of Education

74100 BARTIN – TURKEY

e-mail: buiefad@bartin.edu.tr

Bartın University Journal of Faculty of Education (BUJFED) is a international refereed journal that is published two times a year. The responsibility lies with the authors of papers.

Kapak: Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU

DİZİNLENME VE LİSTELENME / INDEXING AND LISTING

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, aşağıdaki indeksler tarafından dizinlenmekte ve listelenmektedir. / *BartınUniversityJournal of Faculty of Education* is indexed and listed by the following indexes.

EBSCOHOST Database

Modern Language Association

New Jour Electronic Journals & Newsletters

Ulrich's Periodicals Directory

Akademia Sosyal Bilimler İndeksi

Türk Eğitim İndeksi

Araştırmamax Bilimsel Yayın İndeksi

Akademik Türk Dergileri İndeksi

YAYIN DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet ARIKAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN	Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet N. SERİNSU	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal TOSUN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati AKYOL	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ALKAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet EMRE	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. M. Fatih TAŞAR	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mimar TÜRKKAHRAMAN	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ÖZBAY	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. N. Hikmet POLAT	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan KAPLAN	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Recai DOĞAN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Recep KAYMAKCAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Safure BULUT	ODTÜ
Prof. Dr. Şefik YAŞAR	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz TAŞKESENİGİL	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Aziz KILIÇ	ÇOMÜ
Doç. Dr. Bahri ATA	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Bilgin Ünal İBRET	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN	ÇOMÜ
Doç. Dr. Çetin SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Emine KOLAÇ	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Eyyüp COŞKUN	Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Gıyasettin AYTAŞ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Kamil İŞERİ	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Kubilay YAZICI	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe TERTEMİZ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Ömer KÜÇÜK	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Tolga GÜYER	Gazi Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ/REFEREES OF THIS ISSUE

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent ŞENAY	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Çetin SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Emine BABOĞLAN ÇELİK	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Doç. Dr. Emre ÜNAL	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan Faruk ŞİRİN	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Eyyüp COŞKUN	Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Halit KARATAY	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan DEMİRTAŞ	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim KOCABAŞ	Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ÜSTÜNER	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Rahim TARIM	Mimar Sinan GSÜ
Doç. Dr. Sedat MADEN	Giresun Üniversitesi
Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUĞLU	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Tangül UYGUR KABAEL	Anadolu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aysun ERGİNER	Nevşehir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşegül TURAL	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ayşen KARAMETE	Balıkesir Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Berna CANTÜRK GÜNHAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cevdet CENGİZ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cengiz ÖZMEN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ercan ARI	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT	Mevlana Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatma ÜNAL	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Güneş YAVUZ	İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Güney HACİÖMEROĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kemal ÖZGEN	Dicle Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Murat GENÇ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Murat KUL	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mutlu TÜRKMEN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nail İLHAN	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Neslihan ÖZKAN	Gazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan KARABURGU	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Özge GÜN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sinem TARHAN	Bartın Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÖKSOY	Düzce Üniversitesi
Dr. Neslihan BAY	Michigan StateUniversity
Dr. Yalçın BAY	Michigan StateUniversity

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Firdevs GÜNEŞ Görsel Okuma Eğitimi <i>Visual Reading Education</i>	1 - 17
Süleyman GÖKSOY – Mahmut SAĞIR – Şenyurt YENİPINAR İlkokul ve Ortaokul Yöneticilerinin Yönetimsel Etkililik Düzeyi <i>Managerial Effectiveness Levels of Primary School and Secondary School Administrators</i>	18 - 31
Ebubekir BOZAVLI Okulda Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretiminde Sözel Dil Becerilerinin Kullanımı <i>Use of Oral Language Skills in Foreign Language Teaching at Early Childhood Period in School</i>	32 - 43
Nesrin HARK SÖYLEMEZ – Behçet ORAL Öğretmen Adaylarının Bilgisayara İlişkin Öz-Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi <i>Analysis of Preservice Teachers' Computer Related Self-Efficacy Perception According to Various Variables</i>	44 - 60
Yasemin ASLAN Oğuz Atay'ın "Bir Bilim Adamının Romanı Mustafa İnan" Adlı Eserinde Eğitim ve Eğitim Sorunları <i>Education and Education Problems in Oğuz Atay's Novel "Bir Bilim Adamının Romanı Mustafa İnan"</i>	61 - 74
Nevin AKKAYA – Serpil ÖZDEMİR Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (İzmir-Buca Örneği) <i>An Investigation of High School Students' Attitude towards Reading (İzmir-Buca Sample)</i>	75 - 96
Abdülkadir ÇEKİN Öğrenen Toplumunun Oluşturulmasında Dönüştürücü Öğrenme Teorisinin Din Eğitime Yansımaları <i>The Reflections of Transformative Learning Theory on Religious Education in Constructing of "The Learning Society"</i>	97 - 106
Aysun DOĞUTAŞ The Influence of Media Violence on Children <i>Medya Şiddetinin Çocuklar Üzerindeki Etkisi</i>	107 - 126
Çağlar Naci HİDİROĞLU – Esra BUKOVA GÜZEL Matematiksel Modelleme Sürecini Açıklayan Farklı Yaklaşımlar <i>Different Approaches Clarifying Mathematical Modeling Process</i>	127 - 145
Abbas ERTÜRK Yıldırma Davranışları, Nedenleri ve Sonuçları <i>Mobbing Behaviors, Causes and Results</i>	146 - 169
Tuncay Yavuz ÖZDEMİR – Mukadder BOYDAK ÖZAN E-Mentorluk Sürecinin Mente Başarısına Etkisi <i>The Effects of E-Mentorship Process On Mentee Achievement</i>	170 - 186
Fahrettin KORKMAZ – Birsen BAĞÇECİ Lise Öğrencilerinin "Üniversite" Kavramına İlişkin Metaforik Algıların İncelemesi <i>An Examination of High School Students' Metaphoric Perceptions on The Concept of "University"</i>	187 - 204

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Suat POLAT –Cevdet KIRPIK	
Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları <i>The Attitudes of Pre-Service Teachers towards Environmental Issues</i>	205 - 227
Hasan Said TORTOP	
Bilimsel Alan Gezisi Tutum Ölçeği Adaptasyon Çalışması <i>Adaptation Study of Attitude Scale towards Scientific Field Trips</i>	228 - 239
Ümit YEGEN	
Estetik ve Çocuk Edebiyatı İlişkisi <i>Relationship between Aesthetics and Children's Literature</i>	240 - 252
Özer YILDIZ – Mehtap YILDIZ – Hakan Salim ÇAĞLAYAN	
Ortaöğretim Beden Eğitimi Dersi Yeni Öğretim Programının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi <i>Evaluation of the Secondary School Physical Education Lesson New Curriculum's with Teacher Views</i>	253 - 269
Oğuzhan KARABURGU	
Şair-i Azam Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Tiyatro Yazarı Olarak Dil ve Üslûbu <i>As Playwright, The Great Poet Abdülhak Hâmid Tarhan's Language and Style</i>	270 - 287
Alper Murat ÖZDEMİR – Halil DİNDAR	
İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Kavramsal Değişim Yaklaşımının, Öğrenme Stillere Göre Öğrenci Başarısına Etkisi <i>The Effects of Conceptual Change Approach on Primary School Students' Achievement According to Their Learning Styles in Science and Technology Course</i>	288 - 299
Ayşe TEKİN DEDE – Esra BUKOVA GÜZEL	
Ortaöğretim Matematik Öğretmenlerinin Model Oluşturma Etkinlikleri ve Matematik Derslerinde Kullanımlarına İlişkin Görüşleri <i>Secondary Mathematics Teachers' Views Regarding Model Eliciting Activities and Applications of Them in Mathematics Courses</i>	300 - 322
Kerim KARABACAK	
Matematik Problemi Çözme Basamaklarının Gösteri Araçları İle Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkisi <i>Teaching Mathematics Problem Solving Steps with Demonstration Tools Impact to Student Success</i>	323 - 341
Sedat BALLYEMEZ	
100 Temel Eser Okuma Yarışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme <i>A Critical Analysis about the 100 Essential Books Reading Competitions</i>	342 - 360

Lise Öğrencilerinin “Üniversite” Kavramına İlişkin Metaforik Algıların İncelemesi

Fahrettin KORKMAZ
Gaziantep Üniversitesi
Doktora Öğrencisi
korkmaz2725@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Birsen BAĞÇECİ
Gaziantep Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
bagceci@gantep.edu.tr

Özet: Bu araştırma lise öğrencilerinin “Üniversite ” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Anadolu öğretmen lisesinde öğrenim gören 54 kız (%52.4) ve 49 (%47.6) erkek olmak üzere toplam 103 öğrenci katılmıştır. Araştırma mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin üniversite kavramına yönelik ne tür algılamalara sahip olduklarını ortaya çıkarmak için “Üniversite ... gibidir; Çünkü ... ” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmış ve veriler içerik analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Söz konusu araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre toplam 103 öğrenci geçerli 76 metafor üretmiştir. Söz konusu metaforlar bir takım analiz işlemine tabi tutularak ortak özelliklere sahip 6 kategoride değerlendirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda lise öğrencilerinin “üniversite ” kavramını %20.4’ü “özgürlüğün ifadesi” olarak ; %17.3’ü “mekan” (Köprü, tarla v.b); %22.4’ü “bir süreç olarak”; %16.3’ü “gelecek” olarak; %9.1’i “kültürel çeşitlilik” olarak; %12.2 “karamsarlığın bir ifadesi” olarak gördükleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak metaforların lise öğrencilerinin “üniversite ” kavramına ilişkin algılarını açıklamada önemli bir araştırma aracı olarak kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Metafor, üniversite algısı, metaforik algı

An Examination of High School Students’ Metaphoric Perceptions on the Concept of “University”

Abstract: This study aims to reveal the high school students’ perceptions on the concept of “university”. The sample of the study consists of 54 girls (52.4 %) and 49 boys (47.6%) total 103 Anatolian Teacher High School students in 2012-2013 academic year. The research is a descriptive study aims to identify and analyze the current situation. The qualitative research method is used in the data collection, analysis and interpretation of the study. In order to reveal the high school students’ perceptions on the concept of “university”, they were asked to complete the sentence beginning as “ University is like a, because..... ” . Science case study design is used and the data analyzed by the technique of content analysis. According to the findings of the research results, 103 students are found to produce 76 metaphors. The metaphors are subjected to analysis and gathered under 6 common categories. The categories for the concept of university and their percentages are as follows: 20.4 % freedom, 17.3 % space (bridge, field, etc.), 22.4 % process, 16.3 % future, 9.1 % cultural diversity and 12.2 % pessimism. As a result, it is seen that metaphors can be used as an important research tool to explain the high school students’ perceptions related to the concept of “university”.

Key Words: Metaphor, Perception of university, metaphorical Perception

1. GİRİŞ

Eğitim öğretim bir süreçtir. Bu sürecin en önemli aşamalarından biri üniversitedir. Özellikle her yıl 1.5-2 milyon arasında kişinin üniversite sınavına girdiği göz önünde tutulursa böyle bir hayali gerçekleştirmek sınava girecek kişiler için 'üniversite' kavramına farklı anlamlar yüklenmesine neden olmaktadır. Bu çalışmada üniversite öncesi son eğitim basamağı olan gören lise öğrencilerinin üniversite denildiğinde bu kavramı nasıl algıladıkları; üniversite kavramına ilişkin bakış açıları ve bu kavramı neye benzettiklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin üniversiteye ilişkin bakış açıları veya üniversiteyi nasıl algıladıkları önemlidir. Yapılan bu çalışmada da ortaya konulduğu üzere öğrencilerin oldukça büyük çoğunluğu üniversiteyi tüm sorun ve sorumlulukların son bulunduğu bir mekân olarak algılamaktayken; bir diğer grup aşırı derecede olumsuz olarak algılamaktadır. İlgili literatür tarandığında lise öğrencilerinin üniversite algılarını ortaya koyan farklı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu anlamda lise öğrencilerinin üniversite kavramına ilişkin algı ve bakış açılarına ortaya koyup; çözüm yolları üretilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

2. METAFOR

Günlük yaşantımızda herhangi bir olayı ya da durumu değerlendirirken genelde her birimiz farklı bakış açılarıyla olaylara yaklaşırız. Sonuç itibarıyla aynı şeyi ifade etsek de konuyla ilgili düşüncelerimizi daha etkili bir şekilde ortaya koymak için çeşitli benzetmelerden faydalanırız. İşte bir kavram ya da durumun bireyler tarafından farklı benzerlikler kurularak aktarılmasına genel anlamda metafor denilmektedir. Lakoff ve Johnson(2007)' a göre, metafor bir şeyi başka bir şeyin bakış açısıyla anlamak ve tecrübe etmek, bir düşünce malzemesini, insan kavrayışının bir şekli ile ifade etme sürecidir. Bir kavramı başka bir kavrama benzeterek anlatırsak metafor kullanıyoruz demektir. Aslında o iki kavramın birbirine benzerliği pek az olabilir, ama birini çok iyi tanıyor olmak bize ikincisini daha iyi anlama olanağını sağlar. Metaforlar semboldür yani çağrışımcıdır. Metaforlar çağrışımcı oldukları için duygusal yoğunluğu olan kelimelerden daha çabuk anlaşılırlar. (Ocak ve Gündüz, 2006). Metaforlar, bilinçli ya da bilinçsiz biçimlerde günlük düşüncelerimizi ve eylemlerimizi yönetmekle beraber, gerçeğin ve yaşantının nasıl yorumlandığını göstermek için kullanılmaktadırlar(Kılıç ve Arakan, 2010). Bir başka deyişle, metafor kavramı için algısal benzerlik olan bir objeden diğerine geçen anlam transferidir. Bu anlam transferi çoğu zaman gerçek olguyu açıklamada yeterli olmaz. Bir olguyu açıklarken birkaç noktadan anlamak ve tecrübe etmek, belki de daha yerinde olacaktır (Semerci, 2007).

Metafor ilk kez 1980' de Lakoff ve Johnson'ın "Metaphors We Live By" isimli çalışmalarında geliştirilmiştir (Döş, 2010). Metafor sadece bir söz figürü değil aynı zamanda bir düşünce figürü şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu tarihten bu yana birçok eğitimci tarafından farklı şekillerde tanımlanmış ve üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Yob (2003)' e göre son yıllarda metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç olarak; (Saban, 2004) tarafından metaforlar (benzetmeler, eğretilmeler, istiareler, mecazlar) olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri olarak; (Semerci, 2007) metaforlar aynı zamanda, yeterince anlaşılmamış konuların daha kolay anlaşılmasını sağlayan bir kavram olarak; Sönmez (1993)' e göre iki olgu, olay yada nesneyi karşılaştırarak, birinin bilinen özelliklerinden hareketle diğerinin bilinmeyen özellikleri hakkında karar verme işlemi olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan Saban, Koçbeker ve Saban (2006) ise metaforu "bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu, anlamada ve açıklamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araç" olarak tanımlamışlardır. Jacobson (2003)' e göre söylem iki farklı anlamsal çizgide gerçekleşebilir: Bir konu bir diğerini ya benzerliği ya da bağdaşıklığı yönünden takip eder. Benzerliği için kullanılabilir en uygun terim metaforik yoldur.

Balcı (1999)' ya göre metaforik düşünce iki ana bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi özne ikinci ise araçtır. Özne açıklanması istenen olgu ya da durumdur. Araçtan kasıt ise metafor olarak kullanılan terimlerdir. Söz konusu çalışmamızda üniversite kavramı Sezer' e göre özne olarak adlandırılırken; üniversiteye yönelik öğrenciler tarafından üretilen metaforlar (merdivenin son basamağı, sırat köprüsü, converse ayakkabı, hapishanedeki pencere v.b) ise araç olarak değerlendirilebilir.

Eğitim- öğretim sürecinde metaforlar farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bu kullanım sürecinde metaforların birçok yararlarından söz edilebilir. Bu yarardan bazıları şu şekilde sıralanabilir;

1- Eğitim alanında da anlaşılmayan, anlaşılması zor olan konularda veya bazı kavram, algı ve tutumları daha anlaşılır ifade etmede kullanılabilir (Arslan ve Bayrakçı, 2006).

2- Bireylerin soyut veya karmaşık olan olguları daha somut veya tecrübe edilen olgularla karşılaştırmalarını ve bu sayede de bilinmeyen olgulara ilişkin anlayış geliştirmelerini sağlarlar. (Lakoff ve Johnson, 2007).

3- Metaforlar kişilerin zihinlerindeki kavram izlerini, kavramlarla ilgili olmayan başka kelimelerle belirleyebilme olanağı sağlar. Bunun yanında tartışma ve araştırma aracı olarak kullanılabilir bir kavramdır (Saban, 2004).

4- Gerçekliği, bilgiyi kavramada alternatif yorum getiren mekanizma; bilgiyi farklı bir şekilde ele alma biçimi, bilgiyi üretme yolunda bir araçtır (Çalışkan, 2009).

5- Metaforlar açık anlamda olduğu müddetçe ayrıntılı bir şekilde, kavramların altında yatan benzerlikleri manaları ifade edilebilir, nitelendirebilirler (Sten, 2002).

6- Metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza yardım eden bir düşünme ve görme biçimidir (Morgan, 1998).

7- Metaforlar, analiz edilmek istenen kavramlarının nasıl algılandığını ortaya çıkarmaya katkı sağlar (Cerit, 2008).

Semerci (2007) farklı uzmanlardan referans göstererek metaforun olumsuz yönlerini ise şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Olgunun veya yaşantının sadece bir kısmını yansıtabilirler.
- 2- Anlamlar üst üste gelebilir ve karıştırılabilir
- 3- Önyargıların olumsuz etkisi olabilir.

Son zamanlarda eğitim alanında gerekli yerli gerekse de yabancı literatür tarandığında metaforla ilgili bir çok araştırmalar yapılmıştır. Yerli ve yabancı literatür tarandığında yapılan çalışmalardan bazıları; Forceville (2002), Alger (2009), Inbar (1996), Arslan(2008), İbret ve Aydınöz (2011), Aydın (2010), Aydın ve Ünal (2010), Cerit (2008), Saban (2004, 2008, 2009), Saban, Koçbeker ve Saban (2006), Töremen ve Döş (2009), Girmen (2007), Arslan ve Bayrakçı (2006), Öztürk (2007) ve Kaya (2010), şeklinde sıralanabilir. Yapılan literatür taramasında lise öğrencilerinin üniversite algılarını ortaya koymaya yönelik olarak metafor çalışmasına rastlanmamıştır.

3. ÜNİVERSİTE

Türkiye'deki eğitim kademeleri arasında bir birey üniversiteye kadar çoğunlukla herhangi bir eleme sınavına tabi tutulmadan gelmekte ve Üniversiteye giriş sürecinde yaklaşık 1.5-2 milyona yakın rakiple yarışmak zorunda kalmaktadır. Özellikle bu makalede de üzerinde durulduğu üzere bu durum lise öğrencileri üzerinde bir baskı unsuru oluşturmakta ve üniversiteye ilişkin algılarını da önemli ölçüde etkilemektedir. Bulgular kısmında da paylaşıldığı

üzere bazı öğrencilere göre hayatın dönüm noktası, merdivenin son basamağı, bazılarına göre cehennem bazılara göre ise cennet gibi benzetmelere rastlamaktayız. Üniversitenin ne olduğuna ve amaçlarına yönelik çok farklı tanımlamalara rastlanmaktadır. Bu tanımlar ve üniversitenin amaç- işlevlerine yönelik yapılan açıklamalardan bazıları şu şekildedir;

Wasserburg (2002)'ye göre üniversite bilginin üretildiği ve aktarıldığı, becerinin ve teknoloji kullanımının öğretildiği bilimsel, rasyonel bir eğitim kurumudur.

Üniversitenin amacı, bağımsız ve yaratıcı düşünceyi, girişilecek sorunlar arasında serbestçe seçim yapılmasını ve evrenin bazı yönlerinin anlaşılmasına çalışılmasını özendirir.

Bugün üniversitelerimizden yetişen çoğu genç, dünya standartlarına uygun evrensel düşünebilen, toplumun önünde yer alabilecek kapasitede değildir. Üniversiteler, sadece meslek edinebilmek amacıyla gidilen kurumlar haline gelmiştir. Gençlerin meslek edinmesinde üniversitelerin katkısı tabii ki göz ardı edilemez. Fakat üniversitelerin asıl amacı bu değildir ve olmamalıdır (Ceylan, 2008).

Ortaş (2004)' a göre üniversite; felsefi tartışma ortamında akıl sürecini duygusal sürecin önüne alarak kişilerin olayları görerek ve tartışarak farkına varılabilirliğini sağlayan ortamlardır. Üniversite; kamu yararı için bilgi üreten, bilgiyi ileten ve yayan özerk bir öğretim ve araştırma kurumudur (Ortaş, 2004).

William Von Humbolt ise Üniversiteyi tüm bilim alanlarındaki eğitim - öğretimin, araştırma faaliyetleri ile birlikte ve bir bütünlük içinde yürütüldüğü bir kurum olarak tanımlamış ve temel işlevinin herhangi bir mesleğe yönelik olmaksızın eğitim-öğretim ve araştırma yapmak olduğunu belirtmiştir (Terzioğlu, 2003).

Üniversitenin amaçları ve görevleri ile ilgili farklı görüşleri sürülmüş olup bunlardan bazıları şu şekildedir;

Araştırma Planlama ve Koordinasyon Başkanlığı (2002)' na göre üniversitelerin amaçları; ülkenin bilim politikasına uygun, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre, öğrencileri ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yaptırmak, araştırma - inceleme sonuçlarını gösteren bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, hükümet tarafından istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşünce bildirmek hizmetinde bulunmaktır (Araştırma Planlama ve Koordinasyon Başkanlığı, 2002).

Yücel (2006)'e göre üniversitenin görevleri, üniversiteler bir bütün olarak topluma, hem bir dünya anlayışı hem de geniş çaplı bir dünya görüşü sağlamak zorundadır. Aynı zamanda üniversiteler dünyanın diğer bölgelerindeki üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaları takip etmek, yapılanları izlemek ve bilimin gelişmesine uluslararası düzeyde katkıda bulunmaktır. Bu haliyle üniversite toplumun önünde, sürükleyici bir lokomotif durumundadır.

Lise öğrencileri için üniversite geleceğin inşası açısından önemlidir. Yıldız ve Şahin(2005)' in dersane öğrencileri üzerine yürüttüğü bir çalışmada bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: Bilgi merkezli bir küresel yaşam biçiminin inşa sürecinde Üniversite tercihi, eğitim eyleminin ayrıcalığı içinde daha da çekici hale gelmektedir. Çünkü öğrencinin geleceğinin önemli ölçekte bu eylemle belirleneceği inancı yaygın bir davranış olarak benimsenmektedir. Aynı çalışmada Lise öğrencilerinin üniversite algılarına bakıldığında üniversiteyi şu amaçları gerçekleştirmek için okumak istedikleri görülmektedir: İş imkânı; özgür, sorumluluk yüklenebilen ve bunun bilincinde bir birey olarak yaşamak; hayatı tanımak ve mücadele etmek olarak tanımlayabileceğimiz bireysel hakların gelişimine imkân sağlaması; bağımsızlık kazanma beklentisi. Genellikle bu amaçları gerçekleştirmek amacıyla ailelerinin kendilerini engelleyeceği düşüncesiyle liseli öğrencilerin %91'i başka şehirlerde okumak istemektedir.

Öğrencilerin üniversiteye ilişkin algılarını etkileyecek değişkenlerden biri de üniversite tercihleri olarak düşünülmektedir. Örneğin hayalini kurduğu üniversiteye girme ihtimalinin olması onu mutlu kılarken ve üniversite metaforunu olumlu etkilerken; maddi olanaklar ya da farklı durumlardan(cinsiyet, coğrafi koşullar, demografik faktörler gibi) dolayı istediği bir üniversiteye gitme ihtimalinin olmaması üniversite metaforunu olumsuz yönde etkileyecektir. Akar (2012) üniversite sınavına giren öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen bir takım değişkenlerden başlıcalarını şu şekilde açıklar:

1. Akademik saygınlık ve kurum imajı da üniversite tercihini etkileyen önemli bir kriterdir. Üniversite bünyesinde bulunan öğretim elemanlarının bilimsel yayınlarının nitelik ve niceliği, kamuoyunda isimlerinin olumlu anlamda bilinir olması, eğitim kalitesi, üniversitenin isminin toplumda saygın bir üniversite olarak algılanması akademik saygınlık ve kurum imajının belli başlı öğelerindendir.

2. Üniversitede öğrenim görmekle ilgili ekonomik koşullar da tercihi etkileyen önemli nedenlerden biridir. Üniversitenin bulunduğu şehirdeki barınma olanakları ve bunların

maliyeti, ulaşım ücretleri, üniversitenin ve diğer kurumların sağlayabileceği burs ve yardım imkânları seçimde etkilidir.

3. Üniversitelerin öğrencilerine sağladıkları çeşitli akademik ve finansal yardım olanakları da seçim sürecinde öğrencilerin göz önünde bulundurdıkları etkenlerden olabilir.

4. Cinsiyet, gelir ve öğrencinin ikamet edeceği yer gibi demografik faktörler de üniversite tercihinde dikkate alınan özelliklerin farklılaşmasına yol açmaktadır.

Bu araştırma lise öğrencilerinin üniversite kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarma amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Lise öğrencilerinin üniversite kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar nelerdir?

2. Lise öğrencilerinin ortaya koydukları metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

Varsayımlar:

1. Lise öğrencilerinin 'üniversite' ye yönelik algısını ölçmede metaforik araştırma yönteminin etkili olduğu varsayılmıştır.

2. Araştırmaya katılan öğrenciler 'Üniversite' ilişkin algılarını samimiyetle ifade etmişlerdir.

4. YÖNTEM

4.1. Çalışma Grubu

Bu araştırma 2012-2013 eğitim öğretim yılında Anadolu öğretmen lisesinde öğrenim gören 103 öğrencinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı 9.sınıf 26 (% 26.24) ; 10.sınıf 27 (%26.21) ; 11.sınıf 25 (%24.27); 12. sınıf 25 (%24.27) şeklindedir.

4.2. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin "üniversite" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak için, öğrencilerin her birine "Üniversite ... gibidir; çünkü ..." ibaresinin yazılı olduğu bir kağıt verildi. Daha sonra metaforla ilgili gerekli açıklamalar yapıldı. Öğrencilerden bu ibareyi kullanarak ve sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak, düşüncelerini dile getirmeleri istendi. Söz konusu cümleyi tamamlamaları için öğrencilere 10 dakika süre tanındı. Saban (2008)'e göre Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı

çalışmalarda “gibi” kavramı genellikle metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı daha net bir şekilde çağrıştırmak için kullanılmaktadır. “Çünkü” kavramına da yer verilerek, katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe veya mantıksal dayanak sunmaları istenmiştir (Saban, 2008).

Öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlar birer belge ve doküman olarak bu araştırmada temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

4.3.Verilerin Analiz Edilmesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma yönteminin yaygın bir tekniği olan “içerik analizi tekniği” kullanılmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan önemli tekniklerden biridir ve belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik bir uygulama olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2010). İçerik analizi, mevcut verileri özetlemede, standardize etme, karşılaştırma ya da başka bir biçime dönüştürmede kullanılabilir (Öğülmüş, 1991). Verilerin analizinde, istatistik paket programı (SPSS for Windows 15.0) kullanılmıştır. Bu programla frekans (f) ve yüzde (%) ağırlıklı işlemler yapılmıştır.

Öğrencilerin yaptığı çalışmaların analiz edilmesinde Saban, Koçbeker ve Saban (2006) çalışmasından da yararlanılarak aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir.

1- *Adlandırma Aşaması:* Öğrencilerin anlamlı metaforlar ve cümleler kurup kuramadıklarına bakılmıştır. Hangi öğrencinin hangi metaforu kurduğu, sınıflama yapılmasına hazırlık olması amacıyla, geçici olarak not edilmiştir. Öğrencilerin üretmiş oldukları metaforlar kavramlar halinde tanımlanmıştır. Örneğin; özgürlük evi, sırat köprüsü, gökkuşağı v. s)

2- *Eleme Aşaması:* Bu aşamada daha önceden işaretlenen kâğıtlar tekrar gözden geçirilmiştir. Geçerli metafor üretmeyen yani metaforunda; kaynak alan, hedef alan ya da kaynak alanından hedef alanına doğru olması gereken ilişki unsurlarını içermeyen, 1 kağıt çalışma kapsamından çıkarılmış; diğer 103 geçerli kağıt incelemeye alınmıştır.

3- *Kategori Geliştirme:* Kullanılan metaforların hangi özellikler düşünülerek yapıldığı konusunda kategoriler geliştirilmiştir. Öğrencilerin üniversite kavramına ilişkin oluşturdukları metafor listesi dikkate alınarak metafordan hareketle üniversiteyi nasıl kavramsallaştırdığına bakılarak kategoriler geliştirilmeye çalışıldı.

4- *Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması:* Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, 6 kategori altında verilen metafor imgelerinin söz konusu bir kavramsal kategoriyi temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur.

5- *Oluşturulan Metaforlara Göre Yorumlama Aşaması:* Kategoriler geliştirilerek tablolara aktarılmıştır. Öğrenciler arasında kullanılma sıklıkları yüzde ve frekanslar halinde hesaplanmıştır. Kurulan her metafor, en anlaşılır öğrenci cümlesi aynen alınarak yazılmıştır.

4.4. Bulgular ve Yorumlar

Anadolu öğretmen lisesinde öğrenim gören öğrencilere ait demografik bilgiler cinsiyet, ailenin geliri, sınıf ve akademik not ortalaması özelliklerine göre Tablo-1'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	54	52.4
	Erkek	49	47.6
Ailenin Geliri	0-750	5	4.85
	751-1250	24	23.30
	1251-1750	29	28.15
	1751 ve üstü	45	43.68
	Sınıf	9.Sınıf	26
Sınıf	2.Sınıf	27	26,21
	3.Sınıf	25	24,27
	4.Sınıf	25	24,27
	2.00-2.50	0	0
	2.51-3.00	0	0
Akademik Ortalama	3.01-3.50	21	20.38
	3.51- ve üstü	82	79.61

Tablo 1'de de görüldüğü üzere öğrencilerin Cinsiyet açısından 54'ü kız(%52.4) ve 49'u Erkek(%47.6); Ailenin Geliri açısından 750 TL'ye kadar 5 kişi(%4.85), 751-1250 TL arası 24 kişi(%23.30), 1251-1750 TL arası 29 kişi(%28.15), 1751TL ve üstü 45 kişi(%43.68); Sınıf seviyesi açısından 9.Sınıf 26 kişi(%25,24), 10.Sınıf 27 kişi (%26.21), 11 sınıf 25 kişi (%24,27) ve 12 sınıf 25 kişi (%24,27); Akademik not ortalaması açısından 3.01-3.50 arası 21 öğrenci(%20.38), 3.51 ve üstü 82 kişi(%79.61) olarak tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin ortaya koydukları metaforların sayıları ve yüzde değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Lise Öğrencilerinin “Üniversite” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforlar, Frekans(F) Ve Yüzde(%) Değerleri

Sıra No	Geliştirilen Metaforlar	F	%	Sıra No	Geliştirilen Metaforlar	F	%
1	Ağacın Tepesindeki Meyve	1	1	40	Kapı	1	1
2	Amazon Ormanları	1	1	41	Kebap	1	1
3	Anahtar	1	1	42	Kendi Ayaklarının Üstünde Durma	1	1
4	Araç	1	1	43	Kitabı Bitirme	1	1
5	At Çiftliği	2	1,9	44	Köprü	1	1
6	Bahçe	1	1	45	Kurtuluş Savaşı	1	1
7	Baraj	1	1	46	Kuş	1	1
8	Boşluk	1	1	47	Kültürel Buluşma Yeri	1	1
9	Cehennem	1	1	48	Luna Park	1	1
10	Cennet	1	1	49	Merdivenin Son Basamağı	3	2,9
11	Converse(Ayakkabı)	1	1	50	Mutluluk	1	1
12	Cumhuriyet	1	1	51	Normal Bir Okul	1	1
13	Çılgınlık	1	1	52	Öğrenme Merkezi	1	1
14	Diken Tarlasındaki Gül	1	1	53	Özgür Kuş	1	1
15	Dünya	4	3,9	54	Özgürlük	8	7,8
16	Eğitim	1	1	55	Roman Okumak	1	1
17	Öğretime Geçilen Yer	1	1	56	Savaş	2	1,9
18	Eğlence Merkezi	2	1,9	57	Saygı Kazanma	1	1
19	Farklı Bir Dünya	1	1	58	Seksek Oyunu	1	1
20	Geleceğe Açılan Kapı	1	1	59	Sırat Köprüsü	1	1
21	Geleceğin Belirlendiği Yer	1	1	60	Son	1	1
22	Geleceğin Bir Parçası	1	1	61	Spor Araba	1	1
23	Gelecek	1	1	62	Şarap	2	1,9
24	Gitar Çalma	1	1	63	Tamamlayıcı Bir Madde	1	1
25	Gökkuşuğu	3	2,9	64	Tarla	2	1,9
26	Grejuva Rum Ateşi	1	1	65	Tatil Köyü	1	1
27	Güzel Bir Yaşam	1	1	66	Tutsaklık	1	1
28	Hapishanedeki Pencere	1	1	67	Usta	2	1,9
29	Hayal Gücü	1	1	68	Ütopya	1	1
30	Hayal Makinası	1	1	69	Virajlı Yol	1	1
31	Hayallerin Gerçekleştiği Yer	1	1	70	Yarış Sonu	1	1
32	Hayat	3	2,9	71	Yaşam	1	1
33	Hayat Okulu	1	1	72	Yaşamdaki Bir Durak	1	1
34	Hayata Açılan Bir Kol	1	1	73	Yeni Bir Soluk	1	1
35	Hayata Hazırlanan Yer	1	1	74	Yeni Doğum	1	1
36	Hayatın Dönüm Noktası	4	3,9	75	Yetişkinliğin Başlangıcı	1	1
37	Hayatın Gerçeklerine Başlama	3	2,9	76	Yolculuğun Sonu	1	1
38	Himalayalar Dağı	1	1		Toplam	103	100
39	İşyeri	1	1				

Tablo 2’de de görüldüğü üzere öğrencilerin “üniversite” kavramına ilişkin 103 öğrenci tarafından 76 farklı metafor üretilmiştir. Bu metaforlar içinde en fazla üretilen metafor özgürlük metaforu 8 kişi(%7.8); ikinci olarak dünya metaforu ve hayatın dönüm noktası 4

kişi(%3.9) ve üçüncü olarak Merdivenin Son Basamağı, Gökkuşuğu ve Hayatın Gerçeklerine Başlama, Hayat metaforları 3'er kişi tarafından (%2.9) üretilmiştir.

Lise öğrencilerinin "üniversite" kavramına ilişkin ürettikleri metaforların ortak özelliklerinden hareketle ortaya çıkan kategoriler Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3: Lise Öğrencilerinin Ürettikleri 'Üniversite' Metaforundan Hareketle Oluşturulan Kategoriler, Metaforlar, Metafor Sayı-Frekansı Ve Yüzde Değerleri

Sıra No	Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	Metafor Frekansı	Yüzde Değeri
1	Özgürlüğün İfadesi Olarak Üniversite	Özgürlük(8), Özgür Kuş(1), Kebap(1) , Kuş(1), Güzel bir Yaşam(1), Tatil Köyü(1), Çılgınlık(1), Hapishanedeki Pencere(1), Kendi Ayakları Üzerinde Durma(1), Hayal gücü(1), Cumhuriyet(1), Hayal Makinası(1), Kapı(1)	13	20	20,6
2	Mekân Olarak Üniversite	Bahçe (1), Cennet(1), Öğretime Geçilen Yer(1), Eğlence Merkezi(2), Hayallerin Gerçekleştiği Yer(1), İşyeri(1), Köprü(1), Kültürel Buluşma Yeri(1), Normal Bir Okul(1), Tarla (2), Yaşamdaki Bir Durak(1), Hayata Hazırlanan Yer (1), Hayat Okulu (1), Öğrenme Merkezi(1)	14	16	16,4
3	Bir Süreç Olarak Üniversite	Hayat(3), Hayatın Gerçeklerine Başlama(3), Kitabı Bitirme(1), Merdivenin Son Basamağı(3), Son(1), Yarış Sonu(1), Yaşam(1), Yeni Doğum(1), Yeni Bir Soluk(1), Yetişkinliğin Başlangıcı(1), Grajuva Rum Ateşi(1), Ağacın Tepesindeki Meyve(1), Seksek Oyunu(1) , Tamamlayıcı bir Madde(1), Gitar Çalma(1), Farklı Bir Dünya(1), Roman Okuma(1), Converse(1), Şarap(2), Saygı Kazanma(1), Spor Araba(1), Usta(2)	22	30	30,9
	Gelecek Olarak Üniversite	Gelecek(1), Geleceğe Açılan Kapı(1), Geleceğin Belirlendiği Yer(1), Geleceğin Bir Parçası(1), Hayata Açılan Yol(1), Hayatın Dönüm Noktası(4), Ütopya(1), Diken Arasındaki Gül (1), Anahtar (1), Kapı(1), Eğitim(1), Mutluluk(1), Araç(1)	13	16	16,4
5	Kültürel Çeşitlilik Olarak Üniversite	Gökkuşuğu(3), Dünya(4), Luna Park(1), Amazon Ormanları (1)	4	9	9,2
6	Karamsarlık Olarak Üniversite	At Çiftliği(2), Tutsaklık(1), Savaş(2), Kurtuluş Savaşı(1), Cehennem(1), Virajlı Yol(1), Sırat Köprüsü(1), Baraj(1), Himalayalar Dağı(1), Boşluk(1),	10	12	12,3
TOPLAM			76	103	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrenciler tarafından üretilen toplam 76 metaforun ortak özelliklerinden hareketle 6 kategori oluşturulmuştur. Lise Öğrencilerinden 20 kişi (%20.4)'ü üniversiteyi özgürlük olarak; 16 kişi (%16.3) farklı özellikteki bir mekan olarak; 29 kişi (%22,4) üniversiteyi bir süreç olarak; 16 kişi (%16.3) üniversiteyi bir gelecek olarak; 9 Kişi (%9.2) üniversiteyi kültürel bir çeşitlilik olarak; 12 kişi (12.2) ise karamsarlık olarak algılamaktadır.

Kavramsal Kategoriler ve Analizleri

Lise öğrencilerinin Üniversite kavramına ilişkin ürettikleri kavramsal kategorilere yönelik çözümlenmeler aşağıda ortaya konulmuştur. Parantez içerisinde metaforu üreten öğrencinin cinsiyeti ve sınıfı verilmiştir.

Kategori 1: Özgürlüğün İfadesi Olarak Üniversite

Lise öğrencilerinin 'üniversite' kavramını bu kategoride özgürlükle ilişkilendirdikleri görülmüştür. Üniversite algılarında genelde tüm sınırlandırmalardan uzak her istenilen şeyin gerçekleştiği bir yer olarak algılandığı görülmüştür. Özgürlüğün ifadesi olarak Üniversite kategorisinde toplam 13 metafor (Özgürlük, Özgür Kuş, Kebap, Güzel bir Yaşam, Tatil Köyü, Çılgınlık, Hapishanedeki Pencere, Kendi Ayakları Üzerinde Durma, Hayal gücü, Cumhuriyet, Hayal Makinesi, Kapı) oluşturulmuştur. Söz konusu metaforlar toplam 20 öğrenci tarafından üretilmiştir.

Bu kategoride bulunan bazı metafor ifadeleri şöyledir:

- Üniversite özgürlük gibidir; çünkü *istediğini yapmada, istediğin saatte kalkmada özgürsün. Ne yaparsan kendine yapacaksın. İstediyin saatte kalkınca da dinlenmiş oluyorum.* (E, 9. Sınıf)
- Üniversite özgürlük gibidir; çünkü *kişisel bağımsızlığımızı kazanırız.* (K, 10. Sınıf)
- Üniversite *hapishanedeki pencere* gibidir; Çünkü *lise hayatımızdan sonra kurtuluşa erdiğimiz için bizim geleceğimiz için çok önemlidir.* (E, 10. Sınıf)
- Üniversite *kebab* gibidir; çünkü *istediyin zaman okula git istediğin zaman okuldan gel. Ortam güzel.* (E, 11. Sınıf)
- Üniversite *kuş* gibidir; çünkü *özgürüzdür ve ailemizin her saniye denetimi altında değildir.* (K, 11. Sınıf)

Kategori 2: Mekân İfadesi Olarak Üniversite

Lise öğrencilerinin 'üniversite' kavramını bu kategoride farklı mekânlara benzeterek ilişkilendirerek anlatmaya çalıştıkları görülmüştür. Benzetimi yapılan mekan metaforları (Bahçe, Cennet, Öğretime Geçilen Yer, Eğlence Merkezi, Hayallerin Gerçekleştiği Yer, İşyeri, Köprü, Kültürel Buluşma Yeri, Normal Bir Okul, Tarla, Yaşamdaki Bir Durak, Hayata Hazırlanan Yer, Hayat Okulu, Öğrenme Merkezi) toplam 14 tanedir. Söz konusu metaforlardan bazıları şöyledir:

- Üniversite *iş yeri* gibidir; çünkü *Üniversitede herkes kendi bölümüne odaklanır. Öğretmenin gözünde yükselmek terfi almak gibidir; iyi bir not maaş almak gibidir.*

Öğretmenle iyi anlaşmak patrona yağ çekmek gibidir. Oradan mezun olup mesleği eline almakta patronluğa yükselmek gibidir, artık kendi işiniz vardır. Bu sayede siz de kendi gözünüzde patron olmuş olursunuz. (K, 9. Sınıf)

- *Üniversite Tarla gibidir; çünkü ne ekersen onu biçersin. (K, 10. Sınıf)*
- *Üniversite Köprü gibidir; Çünkü dikkatli olmayanlar tahtaların arasından suya düşer ve boşa dönmek zorundadır. Dikkatli olanlar düşmeden hedefine ulaşır. (K, 11. Sınıf)*
- *Üniversite yaşamdaki bir durak gibidir; Çünkü Ömrün geri kalanı o 4 yada 2 yıl içerisinde belli olacaktır. (E, 12. Sınıf)*
- *Üniversite eğlence merkezi gibidir; Çünkü kısıtlamasız arkadaşımızla beraber vakit geçirebileceğimiz kimsenin gözü üstümüzde olmadan rahat hareket edebileceğimiz bir yerdir. (E, 12. Sınıf)*

Kategori 3: Bir Süreç Olarak Üniversite

Bu kategoride lise öğrencileri Üniversite kavramını bazı zaman bir başlangıç bazı zaman devam eden bir olgu bazı zaman ise bir son olarak algılamaktadır. Süreç metaforları (Hayat, Hayatın Gerçeklerine Başlama, Kitabı Bitirme, Merdivenin Son Basamağı, Son, Yarış Sonu, Yaşam, Yeni Doğum, Yeni Bir Soluk, Yetişkinliğin Başlangıcı, Grajuva Rum Ateşi, Ağacın Tepesindeki Meyve, Seksek Oyunu, Tamamlayıcı bir Madde, Gitar Çalma, Farklı Bir Dünya, Roman Okuma, Converse, Şarap, Saygı Kazanma, Spor Araba, Usta) toplam 22 metaforla en fazla metafor üretilen kategoridir. Üretilen metaforlardan bazıları şöyledir:

- *Üniversite merdivenin son basamağı gibidir; Çünkü eğitim hayatımızın son derecesi üniversitede tamamlanır ve artık iş hayatına atılırız ve bu son basamağa çıkmak için daha önceki basamakları sağlam basmak gerekir. (K, 9. Sınıf)*
- *Üniversite Seksek oyunu gibidir. Çünkü biz Sbs'den Ygs'den seke seke üniversiteye geldik. Şimdi tek ayak değil iki ayak üstündeyiz. Ve dayanacağımız iki bacağımız var yani kendi ayaklarımız üzerinde durabiliyoruz. (K, 9. Sınıf)*
- *Üniversite koşu yarışında bitiş noktasını geçmek gibidir; Çünkü uzun zaman çalıştıktan sonra karşılığını aldığımız ve öğrenci olarak en rahat olduğumuz dönemdir. (K, 10. Sınıf)*
- *Üniversite Grajuva Rum Ateşi gibidir; Çünkü kazandıktan sonra hiçbir zorluk bizdeki ateşi söndüremez Hayatta da bu ateş diplomamıza yanar ve aydınlatır. (E, 10. Sınıf)*

- Üniversite spor araba gibidir; Çünkü elde etmesi zordur ve elde edince bir süre mutlu eder sonra hevesin geçer. (K, 11. Sınıf)
- Üniversite yeni alınmış converse gibidir; Çünkü ilk okula başladığımızda harikadır .Başka ve harika bir havası vardır; ama bir zaman sonra derisi yırtılır ve berbat olur. (K,12. Sınıf)

Kategori 4: Gelecek Olarak Üniversite

Lise öğrencilerinin 'üniversite' kavramını bu kategoride gelecekleriyle ilişkilendirerek algılamışlardır. Gelecek olarak üniversite kategorisinde Üniversite (Gelecek, Geleceğe Açılan Kapı, Geleceğin Belirlendiği Yer, Geleceğin Bir Parçası, Hayata Açılan Yol, Hayatın Dönüm Noktası, Ütopya, Yaşam, Anahtar, Kapı, Eğitim, Mutluluk, Araç) toplam 13 metaforla ifade edilmeye çalışılmıştır. Aşağıda bu kategoriyle ilgili birkaç öğrenci metaforlarına yer verilmiştir:

- Üniversite geleceğe açılan kapı gibidir; Çünkü *Üniversite bizim hayatımızı belirler. Gelecekteki hayatımızı gelecekte neler yapacağımızı belirler.* (E, 9. Sınıf)
- Üniversite hayatın dönüm noktası gibidir; Çünkü *mesleğimiz için atılan önemli bir adımdır. Gireceğimiz üniversiteye göre hayatımızın büyük bir bölümü o meslekle yaşayacağımız için seçeceğimiz üniversite ve bölüm çok önemlidir.* (K, 10. Sınıf)
- Üniversite *geleceğin bir parçası* gibidir; Çünkü *gelecekte olan yaşantımızı üniversiteler belirliyor. Mesela biz bir tıp fakültesinde okuyorsak geleceğimiz de o kadar iyidir.*(K, 11. Sınıf)
- Üniversite *ütopya* gibidir; Çünkü *hayalidir. Her birey mutlaka hayalini kurmuştur. Her bireyin mükemmel bir üniversite düzeni vardır. Üniversite ne kadar kusursuza yakın olsa da hayale uygun olmaz.* (K, 12. Sınıf)

Kategori 5: Kültürel Çeşitlilik Olarak Üniversite

Bu kategoride Üniversite farklı kültürlerden gelen farklı kişilik ve kimliklerin buluşma noktası olarak algılanmaktadır. .Kültürel çeşitlilik olarak(Gökkuşuğu, Dünya, Luna Park, Amazon Ormanları) toplam 4 metafor üretilmiştir. Öğrenciler arasında bu kategori en az metafor üretilen kategori olarak dikkat çekmiştir. Aşağıda bu kategoriyle ilgili birkaç öğrenci metaforlarına yer verilmiştir:

- Üniversite *gökkuşuğu* gibidir; Çünkü *içerisinde her renkten her dinden insan olabilir. Farklı insanlar içerisindedir.* (E, 10. sınıf)
- Üniversite dünya gibidir; Çünkü içerisinde her milletten her alandan kişiler vardır. (K, 11. Sınıf)

- Üniversite *lunapark* gibidir; Çünkü *sınırsız sosyal faaliyet vardır. Giyinişinize karışan yok.En önemlisi hiç kimse için görüşlerinizi kısıtlamazsınız. (K, 12. Sınıf)*
- Üniversite *amazon ormanları* gibidir; Çünkü *çok çeşitli karakterler, farklı insanlar vardır. (E, 12. Sınıf)*

Kategori 6: Karamsarlık Olarak Üniversite

Lise Öğrencilerinden bazıları üniversiteyi olumsuz olarak algılamakta ve buna uygun olarak metaforlar geliştirmişlerdir. Karamsarlık olarak üniversite metaforları (Himalayalar Dağı, Boşluk, At Çiftliği, Tutsaklık, Savaş, Kurtuluş Savaşı, Cehennem, Virajlı Yol, Sırat Köprüsü, Baraj) toplam 10 tanedir. Aşağıda bu kategoriyle ilgili birkaç öğrenci metaforlarına yer verilmiştir:

- Üniversite *kurutuluş savaşı* gibidir; Çünkü hayatımızın geri kalanını kurtarmak bir şeyi başarmak için savaş veririz. O savaşın lideri benim ve ne kadar çalışır, planlarsam o kadar çabuk yaklaşım başarıya. Ama bu bir savaştır ve sonucunda mutlaka kayıplar olacaktır. Vaktimiz ders çalışmakla geçecektir. (K, 9. Sınıf)
- Üniversite *sırat köprüsü* gibidir; Çünkü üzerinde dengeli kalabilen ve kişiliğini kaybetmeyenler mutlu sona ulaşır. Diğerlerinin gideceği yer bellidir. (E, 10. Sınıf)
- Üniversite *Himalayalar Dağı* gibidir; Çünkü çok zor ulaşırsın. Kolay vazgeçersin. (E, 11. Sınıf)
- Üniversite *at çiftliği* gibidir; Çünkü leş gibi kokar. (E, 11. Sınıf)
- Üniversite *cehennem* gibidir; çünkü *ne haya kalmış ne iman din harab, iman tırap olmuş. (E, 12. Sınıf)*

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Metaforlar bireylerin herhangi bir olay, kavram ya da olguya dönük olarak geliştirdikleri kavramsal etiketlerdir. Anlamsal olarak bireylerin geliştirdikleri ifadelerdir ve ilgili olay, kavram ya da olgunun bireyde oluşturduğu etki ve ifade biçimidir. Geliştirilen metaforun niteliği metafor oluşturulan yapı ile ilgili bireyin sahip olduğu derinliği de gösterebilir. Yüzeysel oluşturulan metaforlar ilgili yapının tam anlaşılmadığını ya da nitelikli metafor üretebilecek bilişsel ve kavramsal zemine sahip olunmadığını da bir göstergesi olarak da kabul edilebilir (Eraslan, 2011). Çalışmada öğrencilerin üretmiş oldukları bazı metaforların üniversite kavramına ilişkin orijinal metaforlar olmasına rağmen bazılarının üretmiş oldukları metaforların ise çok yüzeysel olduğu gözlemlenmiştir.

Metaforlarla ilgili olarak farklı alanlarda çalışmalara rastlanmıştır. Bunlardan bazıları; Program Geliştirme (Semerci, 2007); Edebiyat (Yazıcı, 2012); Coğrafya (Aydın, 2011; Öztürk,

2007), Hayat Bilgisi Öğretiminde (Şeyihoğlu ve Gencer, 2011); Sosyoloji (Eraslan, 2011) şeklinde sıralanabilir. Semerci(2007)' nin deyimiyle metaforun kullanılmadığı disiplin neredeyse yok gibidir. Disiplinlerin yanı sıra müfettişlik, okul algısı, öğretmenlik, çevre v. b konularda onlarca metafor çalışması yapılmış; ancak yapılan literatür taramasında lise öğrencilerinin üniversite algılarını ortaya koymaya yönelik olarak metafor çalışmasına rastlanmamıştır.

Yapılan literatür taramasında lise öğrencilerinin üniversite algılarını ortaya koymaya yönelik olarak metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Sadece bu alanda 2005 yılında Şahin ve Yıldız tarafından lise öğrencilerinin üniversite algılarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirilmiş ve bu ölçekle dershaneye devam eden öğrencilerin algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Söz konusu çalışmada Erkeklerin %21.1'i, kızların %36.4'ü üniversiteyi yaşamın anahtarı olarak algılamaktadırlar. Yine aynı çalışmada hayatın kontrolünü ellerinde tutma, sorumluluk kazanma imkanları ve bağımsız bir yaşama sahip olma metaforlarına sahip oldukları görülmüştür(Şahin ve Yıldız, 2005).

Temel amacı, lise öğrencilerinin Üniversite algılarını ölçmek olan bu çalışmada toplam 103 öğrenci tarafından geçerli 76 metafor üretilmiştir. Üretilen metaforların içerisinde frekansı en yüksek olan, en fazla üretilen metafor üniversitenin bir özgürlük($f=8$) olarak algılanmasıdır. Öğrencilerin önemli bir kısmı üniversiteyi tüm kuralların ortadan kalktığı, her şeyin serbest olarak uygulanabildiği bir yer olarak (*Her şeyinle özgürsün istediğin zaman istediğin yere gidebilirsin, sadece vize ve finale girsen yeter. Derse devam bile zorunlu değil. E, 11. Sınıf*) algılamaktadırlar. Kısaca özgürlüğün ifadesi olarak üniversite tamamen sorumluluklardan uzak tüm hayallerin gerçek olduğu bir yer olarak hayal edilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmanın bulguları, öğrencilerin üniversiteye yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymaktır. Buradan hareketle lise öğrencilerinin üniversiteyle ilgili daha gerçekçi bilgilere ulaşabilecekleri etkinlikler yapılabilir. Örneğin; üniversitede okuyan bir öğrenci/öğretim görevlisi okula davet edilerek üniversite yaşamıyla ilgili öğrenciler bilgilendirilebilir. Bu yolla üniversitenin tamamen hiçbir şey yapılmayan sadece kısa süreli ders çalışılıp bunun dışında devamlı eğlenilen, gezilen, tüm sorumlulukların askıya alındığı bir yer olarak hayal edilmesinin önüne geçilip daha gerçekçi bir üniversite algısı oluşturulabilir. Öğrencilerle üniversite ziyareti yapılarak üniversitelerin at çiftliği, leş gibi kokan yerler, tutsaklık v.b algılamalarının olumluya çevrilmesi yönünde katkıda bulunabilir. Diğer bir öneri olarak çeşitli tartışma ve drama ortamları oluşturularak üniversitenin bir son olarak

algılanmasının önüne geçilebilir. Son olarak Metaforlar lise öğrencilerinin Üniversite kavramına ilişkin algıları ortaya koymada önemli bir araştırma aracı olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Arap, S. K.(2010). Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye’de Yeni Üniversiteler Ve Kuruluş Gereççeleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*. 65(1), 1-29.
- Arslan, M.M., Bayrakçı, M. (2006). Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim*. 34(171), 100-108.
- Araştırma Planlama ve Koordinasyon Başkanlığı (2002). *2002 Yılı Başında Milli Eğitim*. Ankara: MEB.
- Aydın, F.(2011). Üniversite Öğrencilerinin "Çevre" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Doğu Coğrafya*. 16(26), 25-44.
- Balcı, A. (1999). *Metaphorical Images of School: School Perceptions of Students, Teachers and Parents from four Selected Schools (in Ankara)*. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree of Doctor of Educational Science, METU, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen Ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri*. 6(4) , 693-712
- Ceylan, S. (2008). *Demokrat Parti İktidarı Döneminde Üniversite Eğitimi (1950-1960)*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çalışkan, N. (2009). Metaforların İzinde Bir yazarın Kavramlar Dünyasına Giriş: Cemil Meriç’in Bu Ülkesi’nde Kitap Metaforları. *Dil Araştırmaları*. 4, 87-100.
- Döş, İ. (2010) Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(3) , 607-629.
- Eraslan, L.(2011). Sosyolojik Metaforlar. *Akademik Bakış*. 27, 1-22.
- Jacobson, R. (2003). *Metaforik ve Metonimik Kutuplar*. (Çev: E. Efe Çakmak) Ankara:Yapı Kredi.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2007) *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil* (Çev: Gökhan Yavuz Demir) Ankara: Paradigma.
- Kılıç, F., Arakan, K. (2010). Birinci Sınıf Velilerinin Veli Eğitimine Ve Çocuklarının Okula Başlamalarına İlişkin Algılarının Metaforlar (Mecazlar) Yardımıyla Analizi. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*. Fırat Üniversitesi, 20-22 Mayıs 2010, Elazığ. 908-910.
- Morgan, G.(1998). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. (Çev: Gündüz Bulut) İstanbul: Mess
- Ocak, G., Gündüz, M. (2006). Eğitim Fakültesini Yeni Kazanan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Giriş Dersini Almadan Önce Ve Aldıktan Sonra Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Metaforlarının Karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (2), 293-310.
- Ortaş, İ. (2004) Üniversite Özerkliği Nedir? *Üniversite ve Toplum*. 4 (1) , 1-7.

- Öğülmüş, S.(1991). İçerik Çözümlemesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 213-228.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 55, 459-496.
- Saban, A., Koçbeker, B.N. vd. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* . 6(2), 461-522.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri*. 2(2), 131-155.
- Semerci, Ç. (2007). “Program Geliştirme” Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31(2), 125-140.
- Sönmez, V. (1993). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Adım.
- Sten, G. (2002). Towards A Procedure For Metaphor Identification. *Language And Literature*. S: 11
- Şahin, M., Yıldız, R. (2006). Liseli Gençliğin Üniversite Algılaması ve Gelecek Tasarımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14, 85-104.
- Terzioğlu, T. (2003). “Akademik Özgürlükler,” Vassaf Gündüz (Ed.), Özgürleşmenin Sorunları Mehmet Ali Aybar Sempozyumları 1997–2002. İstanbul:Türkiye Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı : 303-311.
- Tamimi, Y. (2005). *Örgüt Kültürünün Metaforlarla Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yob I.M. (2003). Thinking Constructively with Metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22(127).
- Wasserburg, G. J. (2002). *21. Yüzyılda Bilim İnsanı Yetiştirme Üzerine Öneriler*. Ankara: TÜBA
- Yücel, İ. H. (2006). *Türkiye’de Bilim Teknoloji Politikaları ve İktisadi Gelişmenin Yönü*. Ankara: DPT.